

MULTIMEDIA ORQALI BOLALARDA BILISH FAOLLIGINI OSHIRISH

Abdunazarova Muhlisa Dilmurod qizi

Qo‘qon universiteti Ta‘lim fakulteti

Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi 2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20438581>

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish faolligini oshirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari, bolalarning diqqatini jamlash, eshitish va ko‘rish orqali ma‘lumotlarni qabul qilish jarayonini qanday tezlashtirishi, zamonaviy texnologiyalar yordamida ularning mustaqil fikrlashi va tasavvurini kengaytirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, multimedia vositalarining ta‘lim jarayonidagi samaradorligi haqida fikrlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Multimedia, maktabgacha ta‘lim, bilish faolligi, axborot texnologiyalari, interaktiv metodlar, animatsiya, vizual tafakkur.

Zamonaviy texnologiyalarning jadallik bilan rivojlanib borayotgan davrida maktabgacha ta‘lim yosh davrida tarbiyalanuvchilarga ta‘lim berishning turli xil interaktiv usul va metodlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Yosh avlodning ta‘lim tarbiyasida turli xil vositalardan foydalangan holatda xususan: multimedia vositalari hozirgi kunda ommalashib bormoqda. Maktabgacha yosh bolalar uchun multimedia vositalarining ahamiyati juda katta, chunki ular bolalarning rivojlanishida qiziqarli va samarali ta‘lim vositasi sifatida ishlaydi.

Bugungi kunda maktabgacha ta‘lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarning badiiy-musiqiy faoliyatini, matnlarni o‘qish, rasmlarni ko‘rish va ajrata bilish tasavvurlarini kengaytirish kompyuterli o‘yin dasturlari orqali fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarini shakllantirishda axborot texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda. [«Yangi izlanuvchilar» ilmiy amaliy konferensiyasi 1-2 son Abdullayeva Munisa Nurbek qizi (2024-yil)]

Hozirgi globallashuv sharoitida ta‘lim tizimini integratsiya qilish, ayniqsa, maktabgacha ta‘lim bosqichida innovatsion texnologiyalarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki aynan ushbu yosh davrida bolalarning bilish jarayonlari, qiziqishlari va tafakkur asoslari shakllanadi. Ta‘lim jarayonida multimedia texnologiyalaridan foydalanish bolalarning bilish faolligini oshirishda samarali vosita sifatida qaralmoqda.

Multimediali kompyuter texnologiyalaridan ta‘lim-tarbiya jarayonida foydalanish bir vaqtning o‘zida bolalarning kompyuter savodxonligi shakllanishiga ham olib keladi. Animatsiyali ma‘lumotlarning insonga ta‘sir katta bo‘lib, undan maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida ta‘lim-tarbiya jarayonida keng foydalanishadi. Ya‘ni bunda endigina ulg‘ayib kelayotgan yosh avlodning ekrandagi tasvir orqali bolajonda tasavvur hosil bo‘lishi, diqqatning bir yerda jamlanishi va hayotda ko‘rgan narsalar orqali tasvirlashi ko‘zda tutiladi. Tarbiyachilar tomonidan mashg‘ulot vaqtini mazmunli o‘tishini ta‘minlash uchun turli xildagi multfilmlar, videolar, grafika va boshqalar qo‘yib berilishi. So‘ngra ulardan ko‘rgan narsalari haqida so‘rashi, bolajonlar esa ularga javob berib, yangi narsalar o‘rganishi, kashf qilishi lozim. Multimedia ta‘lim bir vaqtning o‘zida bolada ko‘rish hamda eshitish orqali bilim olish uchun samarali bo‘lgan hayotiy tajribada allaqachon aniqlangan. [JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS Jo‘rayeva Mohinur Yoqub qizi]

Maktabgacha ta‘lim davrida bolalarda dunyoqarashning shakllanishi asosan obrazli tafakkur bilan bog‘liqdir. Multimedia vositalari — bu faqatgina tasvir emas, balki matn, grafika, ovoz va

videoning uyg'unlashgan majmuasidir. Bunday yondashuvda bolaning faoliyat jarayoniga qiziqishini oshirib, unda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida bolalarning bilishga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun interaktiv usullarni qo'llash zarur hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, multimedia vositalari samarali pedagogik vosita sifatida keng qo'llanilmoqda.

Multimedia vositalari orqali berilgan ma'lumotlar bolalar tomonidan osonroq qabul qilinadi. Sababi, bunda ma'lumotlar nafaqat matn ko'rinishida, balki ovoz, rasm va video orqali ham yetkaziladi. Bu esa bolalarning bir vaqtning o'zida ko'rish va eshitish orqali bilim olishini ta'minlaydi. Natijada, ularning eslab qolish darajasi ortadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tafakkur asosan obrazli shaklda rivojlanadi. Shuning uchun ham animatsiyalar, rang-barang tasvirlar va qisqa videolar orqali berilgan materiallar bolalar uchun yanada tushunarli va qiziqarli bo'ladi. Masalan, multfilm yoki interaktiv o'yinlar orqali bolalarga yangi tushunchalarni o'rgatish an'anaviy usullarga qaraganda samaraliroq natija beradi. [“Yangi pedagogik texnologiyalar” N. Saidahmedov 2024-yil]

Bundan tashqari, multimedia texnologiyalari bolalarning mashg'ulotga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Oddiy tushuntirishga nisbatan vizual va audio materiallar bolalarni ko'proq jalb qiladi. Natijada, ta'lim jarayoni samaradorligi ortadi va bolalar mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi.

Interaktiv dars shakllari maktabgacha yoshdagi bolalarda o'quv motivatsiyasining ichki (intrinsik) komponentini kuchaytiradi, bilishga bo'lgan tabiiy ehtiyojni rag'batlantiradi hamda faol ishtirok asosida bilimni chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qiladi. Interaktiv metodlar – rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar, multimediali topshiriqlar, kichik guruhli ishlanmalar – bolalarda mustaqil fikrlash, divergent tafakkur va ijodiy tasavvur jarayonlarini faollashtiradi. [INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS Raximova Go'zalhon (2026-yil)]

Multimedia vositalaridan foydalanish ta'lim jarayonini individuallashtirish, bolalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, murakkab tushunchalarni sodda va tushunarli shaklda yetkazish, ta'limga bo'lgan motivatsiyani oshirish imkoniyatlarini yaratadi.

Masalan, tarbiyachi tomonidan mavzuga oid qisqa animatsion rolik namoyish etilgach, bolalar bilan savol-javob o'tkazish orqali ularning tushunish darajasi aniqlanadi va mustahkamlanadi. Bunday yondashuv bolalarning faolligini oshirish bilan birga, ularning nutqini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Multimedia vositalari maktabgacha yoshdagi bolalarda bilish faolligini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ular yordamida ta'lim jarayoni yanada qiziqarli, tushunarli va samarali tashkil etiladi. Shu sababli, tarbiyachilar multimedia texnologiyalaridan oqilona va maqsadga muvofiq foydalanishlari lozim.

Hozirgi globallashtirish sharoitida ta'lim tizimini integratsiya qilish, ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichida innovatsion texnologiyalarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki aynan ushbu yosh davrida bolalarning bilish jarayonlari, qiziqishlari va tafakkur asoslari shakllanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida multimedia texnologiyalaridan foydalanish bolalarning bilish faolligini oshirishda samarali vosita sifatida qaralmoqda.

Adabiyotlar, References, Литературы:

- 1.«Yangi izlanuvchilar» ilmiy amaliy konferensiyasi 1-2 son Abdullayeva Munisa Nurbek qizi 2024-yil
2. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS Jo'rayeva Mohinur Yoqub qizi

3. “Yangi pedagogik texnologiyalar” N. Saidahmedov 2024-yil
4. INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS Raximova Go‘zalphon 2026-yil